

ZNANSTVENICA DANIELA JELINČIĆ: MANJE SMO VANI, IAKO IZLASCİ STVARAJU ISKUSTVA. JAVNE POLITIKE TREBAJU POMOĆI SCENI

PIŠE: **David Martinović**

24/11/2025

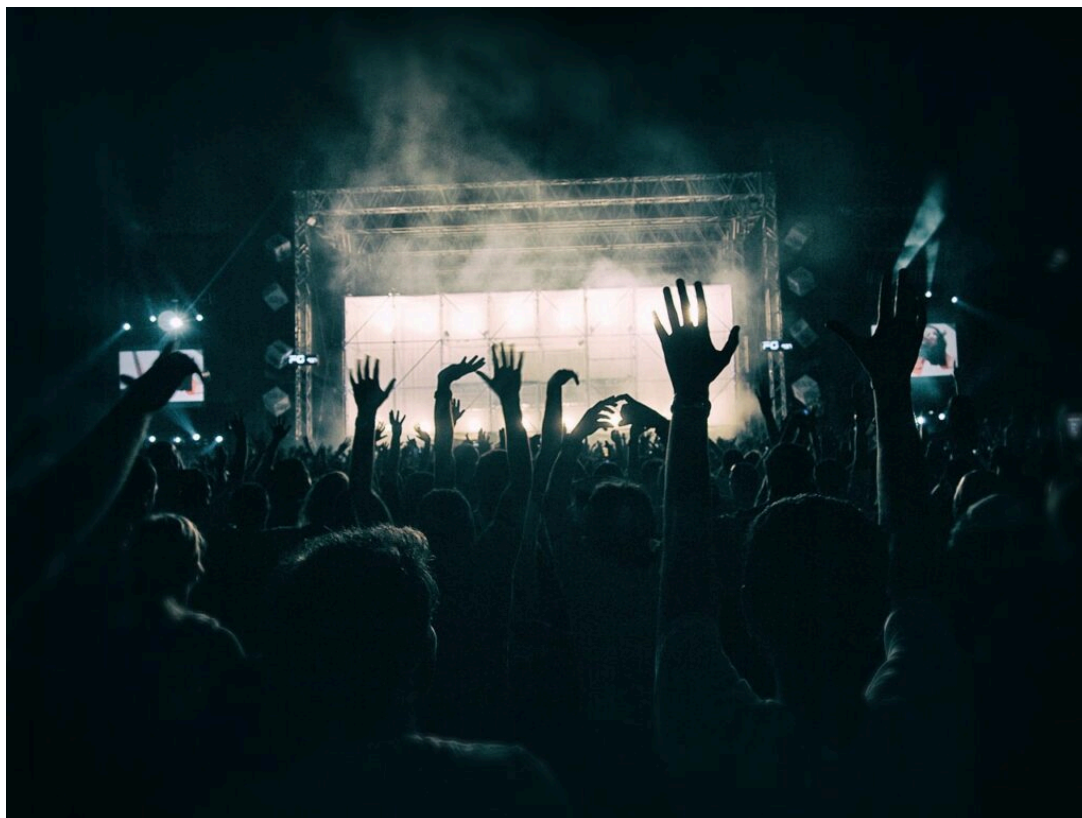
U svijetu gdje digitalne platforme sve više redefiniiraju naše društvene navike, nameće se ključno pitanje: **izlazi li današnja mladež manje u usporedbi s prijašnjim generacijama?** I ako je tako, koji su ključni socio-ekonomski i kulturni faktori koji stoje iza tog pomaka? O ovim temama razgovarali smo s **dr. Danielom Angelinom Jelinčić**, znanstvenom savjetnicom s **Instituta za razvoj i međunarodne odnose (IRMO)**.

Dr. Jelinčić, koja je doktorirala etnologiju, donosi jedinstveni pogled na ovu problematiku, fokusirajući se na svoje područje ekspertize: **kulturni turizam, upravljanje kulturnom baštinom, kreativne industrije i ekonomiju doživljaja**. Njezin uvid u europske trendove, posebice kroz rad na projektu NITIES, rasvjetljava kako se visoke cijene, rastuća financijska nesigurnost i osjećaj nesigurnosti u noćnim satima kombiniraju s popularnošću digitalnih platformi i novim zdravstvenim trendovima, stvarajući **novi kulturni pomak**.

Jesu li vaši podaci potvrdili široko rasprostranjenu tezu da mladi danas manje izlaze u usporedbi s prijašnjim generacijama? Koji su ključni pokazatelji te promjene?

Mi u IRMO-u, nažalost, nismo radili takvo istraživanje, a nisam upoznata ni s nekim drugim istraživanjima koja bi nam pružila takve podatke na razini Hrvatske. Međutim, postoje neka strana istraživanja koja tvrde da mladi izlaze manje. Tako npr. čak 61 posto ispitanika iz najnovijeg istraživanja britanskog Udruženja za noćnu ekonomiju (Night-time industries association) *NTIA 2025 Consumer Research* izjavilo je da je u protekloj godini rjeđe izlazilo, a samo njih 16 posto izlazi nakon 22 sata. Razlozi takvom padu su, kako kažu financijske (izlasci su skupi), ali i sigurnosne prirode (gotovo trećina ispitanika osjeća negativne emocije pri izlascima (strah, tjeskoba, nelagoda ili nesigurnost, osobito među ženama), ili su zabrinuti zbog kasnonoćnog putovanja s obzirom na slabiju prometnu povezanost u tim satima. Zanimljivo je da je čak 89 posto njih ukazalo da se osjećaju nesigurno te da nemaju povjerenja u sposobnost vlade da riješi te probleme. To pokazuje da bi javne politike mogle imati značajnu ulogu u noćnoj ekonomiji, no to rijetko rade.

ilustracija, FOTO: Okan Caliskan

Teško mi je te podatke usporediti s prijašnjim generacijama jer mi nisu poznata eventualna istraživanja, a malo je vjerojatno da su se uopće i radila. No, ako bih morala suditi po isključivom opažanju, rekla bih da je taj pad noćnih izlazaka mladih vjerojatan. U IRMO-u radimo na projektu NITIES koji se financira sredstvima Interreg Europe Programa te mogu reći da su nam neki partneri na projektu potvrdili izazove u sigurnosti pri noćnim izlascima (npr. *spiking*) u njihovim gradovima, tako da bi to zaista moglo biti povezano sa sniženom učestalošću izlazaka mladih.

Koji su, prema vašim istraživanjima, glavni socioekonomski faktori koji danas određuju razliku u sudjelovanju mladih u noćnom životu (npr. troškovi, dostupnost javnog prijevoza, regija)?

U našim se istraživanjima u okviru spomenutog projekta nismo dotakli tih faktora, tek smo u začetku. No, ono što znamo iz drugih istraživanja već sam spomenula: dakle, to su najprije financijski razlozi i to su potvrdile i druge studije, a ne samo spomenuta NTIA 2025; tako Deloitteovo istraživanje *Gen Z and Millennial Survey 2025* pokazuje da se 48% ispitanika Generacije Z odnosno 46 posto milenijalaca ne osjeća financijski sigurnima te su im teme financija prioritetnije od svih drugih briga. I to je tako već četiri godine za redom prema istim istraživanjima, samo što taj postotak iz godine u godinu raste!

S druge strane, neki podaci pokazuju da se smanjenje noćnih izlazaka može zahvaliti i zdravstvenim trendovima pa mladi radije „preskaču“ noćni izlazak i dugo spavanje te ga zamjenjuju jutarnjim treningom. A moguće je da su financijski razlozi uvjetovali i te zdravstvene trendove, a i neke nove trendove kao što su društvene igre koje mladi igraju u vlastitim domovima, što je svakako jeftinije od noćnog izlaska. U tom smislu govorimo o novom kulturnom pomaku. U mnogim su zemljama povećane cijene utjecale i na zatvaranje klubova pa je i to mogući faktor za promjenu navika mladih. A tu je onda i već spomenuta nesigurnost koju mogu iskusiti noću...

Kako su, po vašem mišljenju, digitalne platforme (društvene mreže, video igre, streaming) promijenile funkciju fizičkog noćnog izlaska? Postaje li online druženje dominantna alternativa?

Koronavirus i pandemijski period jako su utjecali na popularizaciju digitalnih platformi, ali i drugih vidova kulturnih/kreativnih industrija koje se konzumiraju u kući. Dok su kulturne/kreativne industrije koje uključuju fizički kontakt bile u znatnoj krizi u tom periodu, neke su industrije rasle. Tako smo pratili porast streaminga i internetskih usluga zbog digitalne potrošnje glazbe, filmova, televizije i drugih umjetničkih oblika kulture, zabave i obrazovanja. Naročito je raslo čitanje (u UK prodaja beletristike porasla je za trećinu, a dječji obrazovni naslovi za 234 posto; u SAD pratimo porast prodaje dječjih knjiga od 66 posto), konzumacija video igara (22 posto u SAD-u i 20 posto u UK), gledanost TV-a (85 posto porasta u SAD) i video streaminga (524-postotni porast u platformi za dijeljenje videa Twitch, posebno njihovoj glazbi i izvedbi Arts Category).

ilustracija, FOTO: Przemysław Trojan

Nitko nije mogao znati da će nas *lockdown* prisiliti na takve alternative pa utjecati i na promjene navika. No, koliko god smo jedva čekali da izađemo iz kuće, toliko nam je taj period pokazao da se može živjeti i drukčije pa su nam se neki servisi čak i dopali te smo ih nastavili koristiti i nakon pandemije. A kada to uparite s visokim cijenama noćnih izlazaka te nesigurnosti koju mladi osjećaju po pitanju zaposlenja, rješavanja stambenog pitanja i sl., onda se ta „kućna“ alternativa uopće ne čini lošom. Konačno, društvene igre koje mladi igraju bilo uživo, ali doma, bilo online, pružaju možda i smisleniju priliku za socijalizaciju nego noćni izlasci koji često ne pružaju uvijek takve prilike (glasna glazba + alkohol). No, i jedno i drugo ima svojih prednosti i nedostataka...

Koja je psihološka uloga noćnog života u formiranju identiteta i prijelazu u odraslu dob? Je li izostanak tih iskustava rizik za psihički razvoj?

Na ta pitanja će bolje odgovoriti psiholozi. Činjenica jest da mentalno zdravlje mladih u Hrvatskoj nije stabilno, a najnoviji podaci Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (2024.) pokazuju značajne postotke anksioznih i depresivnih simptoma među 16-godišnjacima. Koliko je meni poznato, ne postoje studije

koje bi dale egzaktno podatke o povezanosti mentalnog zdravlja mladih i izostanka noćnih izlazaka, ali je sigurno da izolacija ne može imati dobar utjecaj na formiranje identiteta. Društvena je interakcija nužna, čovjek je društveno biće, a kad se fizička interakcija zamijeni interakcijom na društvenim mrežama, to teško da vodi zdravom razvoju mladog čovjeka.

ilustracija, FOTO: Long Nguyen

Znamo da se mladi često uspoređuju s drugima ili s nekim nestvarnim idolima na društvenim mrežama što zasigurno ima negativan utjecaj na njihovo mentalno zdravlje i općenito razvoj identiteta. U tom je smislu, druženje s pravim ljudima u fizičkom okruženju bolja opcija, bilo to u okviru noćnih izlazaka ili pak u „kućnoj“ alternativi. Izlasci, međutim, za mnoge i dalje imaju posebnu ulogu (npr. ples, živa glazba, neposredna intimnost). Nedostatak takvih iskustava može ograničiti neke oblike socijalnog učenja (npr. rješavanje konflikata, emocionalna regulacija u grupi), a što ni jedna digitalna platforma ne može zamijeniti na zdrav način.

Koje su glavne motivacije mladih za izlazak? Je li primarni cilj socijalizacija, traženje partnera, ili je to primarno upravljanje dosadom i potraga za novim iskustvima?

Mislim da je mladima (ali i starijima) socijalizacija primarni motiv za izlaske, a često je to i prilika za romantične interakcije. Noćni život može biti “laboratorij” za razvoj međuljudskih veza, romantičnih odnosa, pripadnosti. Također, noćni su izlasci i prilika za traženje iskustava. Danas, naime, živimo u doba ekonomije doživljaja, a potraga za iskustvima važan je faktor u ispunjenju psihološkog zadovoljstva. Potraga za stvarima te konzumacija roba u smislu fizičkih proizvoda više nije u fokusu jer smo prezasićeni. Traži se psihološko zadovoljstvo, a ono podrazumijeva stimulaciju svih pet osjetila. Digitalno okruženje pruža nam isključivo stimulaciju vida i sluha, dok se osjeti dodira, njuha i okusa još uvijek digitalno ne mogu prenositi. Stoga su noćni izlasci prilika za cjelovite doživljaje u kojima se “živa” interakcija s ljudima i prostorom u stvarnom vremenu može bolje ocijeniti (pa i u smislu traženja partnera), a takvo okruženje lakše stimulira i emocionalne odgovore. A jednom kad su emocije pokrenute, to utječe i na osjećaj da smo živi, na pamćenje takvih iskustava te želju za ponavljanjem istih.

ilustracija, FOTO: benp92

U konačnici, to onda pruža i osjećaj svrhe te može utjecati i na procjenu vlastitog identiteta naspram okruženju, što onda ima i razvojnu ulogu. Također, istraživačima je poznat i koncept tzv. *leisure boredom*, a radi se o osjećaju nezadovoljstva i nemira koji se događa u višku slobodnog vremena koje se ne koristi na dovoljno stimulativan način. Izlasci u tom smislu mogu pružiti iskustvenu i stimulirajuću alternativu, primjerice pretjeranoj uporabi pametnih telefona ili društvenih mreža. No, ako se oni pretvore u aktivnosti vezane uz rizično ponašanje (npr. alkohol, droga), onda ne pružaju zdravu alternativu. Upravljanje dosadom, dakle, nije dobra motivacija za razvoj noćne ekonomije, već tu govorimo o složenijem problemu.

Kakva je vaša vizija budućnosti noćnog života za mlade? Hoće li postati nišni skupi luksuz, ili će se razviti u nove hibridne oblike?

Hm, to uvelike može ovisiti o javnim politikama koje mogu ciljano promijeniti sadašnju situaciju, a može sve biti prepušteno i tržištu. Mi u okviru projekta NITIES upravo pokušavamo utjecati na javne politike, što nije uvijek jednostavno jer noćna ekonomija podrazumijeva kako kulturnu, tako i zdravstvenu, turističku, komunalnu i prometnu politiku, politike urbanog razvoja itd., što, dakle, podrazumijeva integrirani pristup ovoj temi. Čini mi se, međutim, da je tu moguće govoriti o oba scenarija: prvi scenarij je taj, kako ga vi zovete nišni skupi luksuz: ako troškovi noćnog života nastave rasti te ako se lokali nastave zatvarati, noćni izlasci bit će skuplji i dostupniji samo onima koji si to mogu priuštiti pa takav scenarij nije baš povoljan za mlade.

Drugi scenarij je hibridnog tipa i podrazumijeva kombinaciju digitalnog i fizičkog (hibridni event, male intimne večeri, kućne zabave uz streaming). Po mom mišljenju, oba su scenarija moguća, no čini mi se da će prevladati ovaj drugi, ali ne isključivo radi skupoće i zatvaranja klubova, već i stoga što već pratimo promjene navika mladih koji su skloniji drugačijem tipu zabave, a i zbog osobnih razloga: naime, nitko ne može izlaziti prečesto, to je jednostavno naporno i ponekad nam odgovara ostati doma ili se družiti u intimnijoj atmosferi u manjem društvu. U tom smislu, vjerujem da će koncerti opstati, a klupska scena je možda malo na gubitku. Ipak, politike koje podržavaju noćnu ekonomiju te mogu omogućiti bolji javni prijevoz, subvencije i sigurnost mogu vratiti raznolikost ponude i pristupačnost noćnog života mladima, tako da ne vjerujem da će se noćni život jednostavno ugasiti.

24/11/2025

DAVID MARTINOVIĆ

[Postavke privatnosti i kolačića](#)

Upravlja Google. Usklađeno s IAB-ovim TCF-om. ID CMP-a: 300

